

Dr Nataša Mrvić Petrović¹

FINANSIRANJE NAUČNE DELATNOSTI U RUMUNIJI

Apstrakt

U radu se analizira sistem naučne delatnosti i finansiranja nauke u Rumuniji. Najznačajniji izvor finansiranja nauke su javni fondovi. Ulaganje u nauku vrši se po modelu projektnog finansiranja. U skladu sa politikom naučnog razvoja određuju se prioriteti istraživanja, koji su većinom u oblastima prirodnih nauka, te se za prirodne nauke izdvaja više sredstava. U pogledu društvenih nauka, projektno se finansiraju programi od nacionalnog značaja usmereni na jačanje rumunske privrede i poboljšanje uslova života. Fundamentalna istraživanja finansira i Akademija nauka Rumunije. Posle početnih uspeha u reformi naučne delatnosti i povećanog obima investiranja u nauku u periodu od 2000. do 2007., u Rumuniji se od 2008. godine smanjuju izdvajanja za nauku. Obim finansiranja nauke je i u 2017. nekoliko puta manji u odnosu na prosek Evropske unije. Postoje i drugi problemi koji otežavaju reformu naučne delatnosti: veoma fragmentaran sistem naučnoistraživačkih organizacija, nedovoljna povezanost nauke i privrede i nizak nivo inovacija. Najvažnije posledice toga su osipanje ljudskih resursa i nedelotvornost sistema koji će do 2020. godine teško moći da dostigne postavljene ciljeve, usklađene sa politikom Evropske unije.

Ključne reči: naučnoistraživačka delatnost, finansiranje nauke, društvene nauke, Rumunija.

1. Uvod

Naučnoistraživačka delatnost odvija se u Rumuniji pod nadzorom Ministarstva istraživanja i inovacija. Ministarstvo, takođe, organizuje, koordinira i evaluira naučna istraživanja, kao i projekte tehnološkog razvoja i inovacija posredstvom Izvršne jedinice za visoko obrazovanje, istraživanja, razvoj i fondove inovacija (Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării – UNFISCDI, u daljem tekstu i Izvršna

¹ Naučni savetnik u Institutu za uporedno pravo u Beogradu.

jedinica). Izvršna jedinica je javna ustanova sa posebnim pravnim subjektivitetom i zadatkom da administrativno i logistički podrži aktivnosti iz oblasti visokog obrazovanja, naučnoistraživačke delatnosti i tehnoloških inovacija i da koordinira od nadležnog ministarstva odobreno projektno finansiranje naučne delatnosti². Podređena je Ministarstvu istraživanja i inovacija.

U upravljanje sistemom naučnoistraživačkih organizacija uključena su i dva savetodavna organa. O usklađivanju nacionalne politike naučnog istraživanja i razvoja sa aktima i aktivnostima Evropske unije stara se Nacionalno autoritativno telo za naučna istraživanja i inovacije (Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare –ANCSI), dok je Nacionalni savet za visoko obrazovanje (Consiliul National al Cercetării Științifice din Învățământul Superior –CNCSIS) zadužen da potpomaže povećanje relevantnosti naučnih istraživanja na univerzitetima, vidljivost rezultata rumunske nauke u nacionalnim okvirima i u inostranstvu i sl. Na regionalnom i lokalnom nivou u kreiranje i sprovođenje politike naučnoistraživačke delatnosti uključuju se regionalne razvojne agencije, kao i organi lokalne samouprave.

Opisani sistem državnog upravljanja naučnoistraživačkom delatnošću u Rumuniji trebalo bi da omogućiti ne samo efikasan i usklađen rad naučnoistraživačkih organizacija, nego i njihovo stabilno finansiranje, kako bi se ova delatnost razvijala u skladu sa nacionalnim ciljevima i politikom razvoja nauke u Evropskoj uniji.

2. Izvori prava

Organizacija i finansiranje naučnoistraživačke delatnosti regulisani su zakonima i podzakonskim aktima³. Polazni dokument, koji je konkretizovan akcionim planovima i sa kojim se usklađuju programi finansiranja naučne delatnosti jeste Nacionalna strategija istraživanja, razvoja i inovacija od 2014. do 2020. (Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014–2020,⁴ u daljem tekstu Strategija), koja je izmenjena i dopunjena 2017. godine⁵.

² Funkcionisanje UEFISCDI uređeno je Uredbom Vlade br. 62/1999 (Ordonanța Guvernului nr. 62/1999 privind înființarea Centrului de Management pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare aprobată cu modificări prin Legea nr. 150/2000, cu modificările și completările ulterioare), <http://uefiscdi.gov.ro/>, 9. 3. 2018.

³ Svi izvori dostupni su na službenom sajtu rumunskog ministarstva nadležnog za nauku: www.research.gov.ro/ro/articol/1021/legislatia-sistemului-de-cercetare, 8. 3. 2017.

⁴ Uredba Vlade Republike Rumunije br. 929/2014 od 21. oktobra 2014 (Hotărârea guvernului nr. 929/2014, din 21 octombrie 2014), objavljena u službenom glasilu Republike Rumunije br. 785 od 28. oktobra 2014. (*Monitorul Oficial al României*, nr. 785/2014, u daljem tekstu *Monitorul Oficial*).

⁵ Hotărâre nr. 81/2017, din 27 februarie 2017 pentru modificarea și completarea Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014–2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2014 (*Monitorul Oficial*, nr. 155/2017).

Strategijom se promovirše pristup tzv. „otvorenoj nauci” (*Open Science*) u skladu sa politikom Evropske unije na osnovu koje je ustanovljen Horizont 2020, zatim tzv. „pametna specijalizacija” (*smart specialisation*)⁶, usmeravanje istraživanja na granična polja nauka i razvijanje interdisciplinarnih istraživanja. Strategijom je određeno da naučne aktivnosti treba usmeriti na devet oblasti: 1) informacione tehnologije, 2) energiju, 3) životnu sredinu, 4) zdravlje, 5) poljoprivredu, ispravnost i bezbednost hrane, 6) biotehnologiju, 7) inovativne materijale, procese i dobra, 8) prostor i bezbednost, 9) socioekonomska i humanistička istraživanja. Očigledno je da su svi prioriteti definisani po ugledu na politiku razvoja nauke u okviru EU što je, prema mišljenju nekih rumunskih autora, direktna posledica činjenice da Rumunija zavisi od Evropske unije⁷. Jedino su u oblasti društvenih nauka (socioekonomska i humanistička istraživanja) u većoj meri došli do izražaja, konsenzusom usvojeni, nacionalni prioriteti, ali su i oni u vezi sa istraživanjima neophodnih ekonomskih i društvenih promena u cilju uspešnije integracije Rumunije u Evropsku uniju⁸.

Organizacija naučnoistraživačke delatnosti i status naučnih istraživača regulisani su Zakonom br. 319/2003 od 8. jula 2003. godine o statusu naučnika u istraživačkoj delatnosti⁹. Uslovi za registraciju naučnoistraživačkih organizacija i postupak registracije propisani su Uredbom Vlade Republike Rumunije o merilima klasifikacije i evaluacije naučnoistraživačkih organizacija registrovanih u nacionalnom sistemu¹⁰. Nadležnosti ministra za nauku, granice slobode naučnog stvaralaštva u skladu sa ustavnim garantijama i nacionalni sistem naučnoistraživačkih organizacija konkretnije su regulisani Odlukom Vlade Republike Rumunije br. 57/2002 o naučnom istraživanju i tehnološkom razvoju¹¹ od 16. avgusta 2002. godine, sa kasnijim izmenama i Odlukom Vlade br. 637

⁶ Platforma kohezione politike Evropske komisije u oblasti inovacija (2014–2020) zasnovana na menadžerskom pristupu razvoju nauke i inovacija u strateški identifikovanim oblastima, prema interesu korisnika istraživanja, u svrhe jačanja ekonomije i preduzetništva, uz uspostavljanje efikasnih mehanizme praćenja realizacije projekata, www.ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf, 9. 3. 2018.

⁷ D. Dumitresku, „Paving Romana’s way toward the ERA“, in: *Internationalisation of Social Sciences in Central and Eastern Europe: The ‘Catching Up’ – A Myth or A Strategy* (eds. I. Pálné Kovács, D. Kutsar), Routledge, Milton Park 2010, 168.

⁸ D. Dumitresku, 2010, 169.

⁹ Lege nr. 319, din 8 iulie 2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, *Monitorul Oficial*, nr. 530/2003, www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/legislatie-organizare-si-functionare/legislatia-sistemului-de-cercetare/legea-319-2003.pdf, 7. 3. 2018.

¹⁰ Hotărârea guvernului nr. 1062 din 19 octombrie 2011. Privind aprobarea Normelor metodologice pentru evaluarea și clasificarea în vederea certificării a unităților și instituțiilor din sistemul național de cercetare-dezvoltare, *Monitorul Oficial*, nr. 804/2011.

¹¹ Ordonanța Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, www.research.gov.ro/uploads/programme-nationale/program-nucleu/doc/og_57_2002_mcu.pdf, 8. 3. 2018.

od 29. maja 2003. godine o organizaciji i funkcionisanju nacionalnih instituta¹². Zakonom br. 206/2004 o čestitom ponašanju u naučnim istraživanjima, projektima tehnološkog razvoja i inovacija¹³ propisani su standardi, postupci i nadležni organi zaduženi da ispituju poštovanje etike i pravila akademske čestitosti u naučnoistraživačkoj delatnosti.

Uz navedene pravne akte, supsidijarno se primenjuje i Zakon o nacionalnom obrazovanju¹⁴, u delu u kome reguliše organizaciju ustanova visokog obrazovanja i njihovih istraživačkih jedinica koje učestvuju u naučnoistraživačkoj delatnosti.

3. Položaj instituta

Naučnoistraživačku delatnost, prema Uredbi br. 57/2002, pod jednakim uslovima mogu da obavljaju visokoškolske ustanove (javne i privatne), Akademija nauka Rumunije i instituti u okviru nje, druge naučnoistraživačke organizacije– instituti, kako oni koji imaju status javnih ustanova (udaljem tekstu: javne NIO), tako i oni koji su osnovani privatnim kapitalom ili predstavljaju istraživačke jedinice privrednih subjekata, zatim nevladine organizacije, udruženja i sl. Svaka organizacija mora biti upisana u Registar potencijalnih naučnoistraživačkih organizacija. Evidentiranju u javnom registru prethodi sprovođenje upravnog postupka u kome se proverava da li organizacija ispunjava uslove za bavljenje naučnoistraživačkom delatnošću. Po okončanom upravnom postupku, u slučaju da je nadležna uprava pri ministarstvu zaduženom za nauku donela pozitivnu odluku, izdaje se isprava kojom se podnosiocu zahteva potvrđuje status priznate naučnoistraživačke organizacije.

Prema članu 7. Odluke br. 57/2002 nacionalni sistem naučnoistraživačkih organizacija čine: nacionalni istraživački i razvojni instituti; akreditovane ustanove visokog obrazovanja ili njihove istraživačke jedinice koje se bave tehnološkim razvojem (bez svojstva pravnog lica, konstituisane u skladu sa opštim aktima univerziteta); instituti, centri ili istraživačko-razvojni centri podređeni Akademiji nauka Rumunije ili granskim akademijama; drugi instituti, centri ili istraživačko-razvojni centri organizovani kao javne ustanove ili sa statusom

¹² Hotărârea guvernului nr. 637, din 29 mai 2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, *Monitorul Oficial*, nr. 418/2003.

¹³ Lege nr. 206/2004 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare (verzija upotpunjena izmenama iz 2006. i 2011, www.umftgm.ro/fileadmin/legislatie/Legea_206-2004_buna_counduita_cercetare.pdf.)

¹⁴ Lege nr.1/2011, din 5 ianuarie 2011 (Legea educației naționale, *Monitorul Oficial*, nr.18/2011). Tekst zakona u aktuelnoj redakciji iz 2018, www.legeaz.net/legea-educatiei-nationale-1-2011/, 8. 3. 2018.

pravnog lica po javnom pravu¹⁵; međunarodni centri za istraživanje i razvoj, osnovani međunarodnim sporazumima; instituti ili istraživačko-razvojni centri organizovani unutar privrednih subjekata nacionalnog ili regionalnog značaja; druge javne ustanove ili pravna lica koja taj status imaju po javnom pravu, osnovana u svrhe naučnoistraživačkog rada ili tehničko-tehnološkog razvoja ili njihove pravno konstituisane strukture.

Pored javnih NIO i onih kojima se priznaje status pravnog lica po javnom pravu, u nacionalni sistem organizacija koje se bave naučnoistraživačkom delatnošću i tehničko-tehnološkim razvojem uključene su jedinice i institucije privatnog prava, nabrojane u članu 8 Odluke br. 57/2002: akreditovane privatne ustanove visokog obrazovanja ili njihove istraživačke razvojne strukture (bez svojstva pravnog lica, ustanovljene u skladu sa opštim aktima univerziteta), instituti ili istraživačko-razvojni centri koji deluju u javnom interesu kao neprofitne organizacije; drugi instituti, centri ili istraživačko-razvojni centri organizovani kao pravna lica po privatnom pravu, koja neprofitno deluju; druge nevladine organizacije, koje se angažuju neprofitno u oblasti naučnih istraživanja i tehničko-tehnološkog razvoja ili njihove pravno konstituisane strukture; preduzeća čija je glavna delatnost istraživanje i razvoj; kompanije koje obavljaju naučnoistraživačke ili tehničko-tehnološke razvojne aktivnosti ili njihove pravno formirane strukture.

U Rumuniji je 2010. godine, prema izveštaju Evropske komisije, bilo registrovano: 300 naučnoistraživačkih instituta i istraživačkih centara (od toga 41 sa nacionalnim statusom, pod nadležnošću osam ministarstava, uključujući i ministarstvo nadležno za nauku), 56 javnih univerziteta (sa 742 fakulteta), 30 akreditovanih privatnih univerziteta, oko 250 kompanija, javnih ili privatnih akcionarskih društava i kompanija koje se bave naučnoistraživačkom delatnošću, kao i 23 centra za transfer tehnologije i sedam tehnoloških parkova osnovanih u različitim regionima zemlje¹⁶.

Javne NIO osnivaju se isključivo da bi obavljale naučnu delatnost. Stoga se njima samo izuzetno, na osnovu Odluke br. 57/2002, dozvoljava da, pored naučne delatnosti, vrše usluge i promet proizvoda na mikro nivou, u svrhe transfera znanja i tehnologija. Javne NIO, čija istraživanja i kadrove finansira država, imaju i posebne obaveze; na primer, da svoje delatnosti usklade sa

¹⁵ Novi Građanski zakonik Rumunije u članu 189 razlikuje, u pogledu pravnog subjektiviteta, privatna pravna lica i pravna lica kojima se takav status priznaje po javnom pravu. Status pravnog lica po javnom pravu utvrđuje se po pravilu zakonom, a izuzetno se može ustanoviti aktima organa centralne državne uprave, lokalne javne uprave ili na drugi način utvrđen zakonom (član 191 Građanskog zakonika), prema Lege nr. 287/2009, din julie 2009 (Codul Civil), u redakciji sa aktuelnim izmenama iz aprila 2016, www.legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175630.

¹⁶ European Commission – Europa EU: Country Profile: Romania, 1010, 4, http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/psi_countryprofile_romania.pdf, 9. 3. 2018.

prioritetima naučno-tehnološkog razvoja, obezbede ažuriranje naučne dokumentacije, obezbede transfer tehnologija, usvoje najbolje primere dobre strane prakse, izbegnu rizike nelojalne konkurencije i da administraciju svedu na najviše 20% zaposlenih.

Posebnu ulogu u sistemu naučnoistraživačkih organizacija ima Rumunska Akademija nauka (*Academia Română*). Organizacija i funkcionisanje Akademije nauka Rumunije uređeno je posebnim Zakonom br. 752/2001¹⁷ od 27. decembra 2001, sa kasnijim izmenama. U članu 3 Zakona istaknuto je da Akademija Rumunije predstavlja javnu ustanovu od nacionalnog interesa, koja obavlja naučnoistraživačku delatnost u oblasti fundamentalnih nauka, koja je autonomna i ima pravni subjektivitet. U skladu sa članom 8, Akademija promovise nauku i kulturu, organizuje, koordinira naučnoistraživački rad i delatnosti u oblasti kulture i umetnosti i objavljuje naučne i druge publikacije iz svih polja nauke. Po Zakonu br. 752/2001 Akademija ima naročitu obavezu da se stara o rumunskom jeziku i da reguliše pravila pravopisa.

Akademija nauka Rumunije koordinira rad 65 mrežno povezanih naučnoistraživačkih instituta i centara¹⁸. Delatnost Akademije, njenih organa i istraživačkih jedinica u njenom sastavu (instituti, centri), finansira se na osnovu posebnih programa koje odobrava Generalna skupština Akademije, zatim iz državnog budžeta, vanbudžetskih prihoda (naknade, rente, prihodi od publikacija, kulturnih manifestacija, umetničkih takmičenja, od bibliotečkih usluga, eksploatacije filmova, zbirki dokumenata i sl.), kao i iz donacija i sponzorstava, pribavljenih u skladu sa zakonom. Posebno finansiranje Akademije predviđeno je i po Odluci br. 57/2002. Pored Akademije nauka Rumunije, u sistem naučnoistraživačkih organizacija uključeni su Akademija medicinskih nauka (sa 23 instituta i istraživačka centra), Akademija za poljoprivredu i šumarstvo (sa 25 instituta i istraživačkih centara), Nacionalna agencija za atomsku energiju i Rumunska svemirska agencija.

Sistem naučnoistraživačkih organizacija je razgranat i geografski nejednako razvijen. Previše složena struktura sistema rasparčanog na različite organizacione forme NIO (pretežno javnih NIO, dok su privatne malobrojne), otežava rukovođenje i dovodi u pitanje koherentnost i delotvornost sistema, koju dodatno umanjuje nedovoljna saradnja sa privatnim NIO i privredom¹⁹.

¹⁷ Lege nr.752/2001, din 27.december 2011, privind organizarea și funcționarea Academiei Române, *Monitorul Oficial*, nr. 843/2001. Svi normativni akti koji se odnose na Akademiju dostupni su na www.acad.ro/acteNormative/pag_acteNormative.htm, 8. 3. 2018.

¹⁸ Podaci o institutima, centrima i fondovima Akademije nauka Rumunije dostupni su na www.acad.ro/academia2002/acadrom/pag_lista3_cent.htm, 8.3. 2018.

¹⁹ R.Gheorghiu, L.Andrescu, J.Zifciakova, RIO Country Report 2015: Romania, European Union, Joint Research Centre, Brussels 2016, 12, www.rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/riowatch_country_report/RO_CR2015.pdf, 8. 3. 2018; T. Apateanu, Romania Country Report: EUFORI Study, European Foundations for Research and Innovation, European Union, Brussels 2015, 11, www.euforistudy.eu/wp-content/uploads/2015/07/Romania.pdf, 8.3. 2018.

4. Finansiranje instituta

Statistički podaci za 2012. godinu pokazuju da su javni fondovi (budžet) najvažni izvor finansiranja naučnoistraživačke delatnosti u Rumuniji (učestvuju sa 49,9% u ukupnom finansiranju nauke), dok privatne kompanije u te namene izdvajaju 30,9%, a neprofitne organizacije (udruženja, zadužbine) imaju simbolično učešće od 0,10%²⁰. Uz javne fondove, kao dopunski izvori finansiranja nauke (ali u značajno manjoj meri) koriste se sredstva koja izdvajaju: privredna društva, visokoškolske ustanove, nevladin sektor, sindikalna udruženja, kulturne ili humanitarne organizacije ili domaći fondovi. Od 2005. godine, kada se Rumunija uključila u Evropski istraživački prostor, dobila je priliku da za određene projekte povlači sredstva Evropske unije.

Finansiranje naučnoistraživačke delatnosti organizovano je po modelu investiranja u nauku i ostvaruje se najvećim delom putem programa javnog finansiranja naučnih projekata²¹. Finansiraju se projekti koji su po predmetu istraživanja usklađeni sa Strategijom i Nacionalnim planom za istraživanja, razvoj i inovacije (Planul Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare)²², u daljem tekstu Nacionalni plan ili PNCDI. Do sada su u Rumuniji realizovana dva Nacionalna plana istraživanja (prvi za period od 1999. do 2006. i drugi za period od 2007. do 2013. godine). U toku je realizacija trećeg Nacionalnog plana koji je utvrđen za period od 2014. do 2020. godine (PNCDI III, Nacionalni plan III²³).

U Nacionalnom planu III su kao oblasti istraživanja od prioritarnog nacionalnog značaja navedeni projekti povezani sa:

- 1) Nacionalnim planom razvoja inovacija od 2015. do 2020. godine, koji je odobren odlukom br. 9281/2005 Nacionalnog autoritativnog tela za naučna istraživanja i inovacije – ANCSI);
- 2) Nacionalnim programom razvoja nauke i inovacija;
- 3) programom Povećanja konkurentnosti rumunske privrede kroz istraživanja, razvoj i inovacije;
- 4) Evropskim programom za međunarodnu saradnju;

²⁰ T. Apeteanu, 2015, 12.

²¹ Prema Nacionalnom planu II, 80% javne potrošnje bilo je usmereno na sistem naučnoistraživačkih organizacija (u kome većinu čine javne NIO), dok se ostatak sredstava dodeljivao Rumunskoj akademiji i granskim akademijama kao i pojedinim ministarstvima za realizaciju sektorskih planova (*Ibid.*).

²² Na primer, 16. 3. 2017. donet je poseban Zakon br. 152 kojim se odobrava hitna vladina Uredba br. 99/2016 o određenim merama za naknade zaposlenima u javnom sektoru, o produženju nekih rokova I nekim fiskalno-budžetskim merama. Na osnovu tog Zakona bilo je omogućeno I finansiranje zaposlenih u naučnoistraživačkim organizacijama.

²³ *Hotărârea Guvernului nr. 583, din 22 iulie 2015 pentru aprobarea Planului național de cercetare-dezvoltare și inovare pentru perioada 2015–2020 (PNCDI III), Monitorul Oficial, nr. 594/2015.*

- 5) istraživanjima svemira i naprednim istraživačkim programom – *STAR*;
- 6) Programom istraživanja, razvoja i inovacija za tehnologije ultrazvučne laserske tehnologije –*ELI-RO*;
- 7) programom Učešće u međunarodnim atomskim i subatomskim istraživačkim telima i programima;
- 8) Programom istraživanja i razvoja inovacija reka, delta i morskih sistema – *Danubius*.

UNFISCDI raspisuje javni konkurs za finansiranje naučnih projekata i odlučuje o njegovim rezultatima. Pravna lica upisana u Registar potencijalnih naučnoistraživačkih organizacija pri ministarstvu nadležnom za nauku dužna su da se prijave na javni konkurs u roku od deset dana od raspisivanja konkursa. Sadržaj tema konkursa utvrđuje ANCSI, u skladu sa Strategijom i Nacionalnim planom. Konkurs može biti delimičan, što znači da se odnosi na određene oblasti nauke ili da je raspisan samo za NIO koje se bave istraživanjima iz određenih naučnih oblasti. Projekte recenziraju tri ovlašćena recenzenta sa liste koju usvaja ANCSI. U recenzijama se obavezno procenjuju naučno-tehnička zasnovanost projekta, efikasnost upravljanja resursima, blagovremenost, primenljivost rezultata i cena. Postoje posebni programi za fundamentalna istraživanja i programi za finansiranje naučnog podmlatka.

Metodologija ugovaranja, finansiranja, nadzora i evaluacije naučnih projekata i tehnološkog razvoja i inovacija regulisana je posebnim podzakonskim aktom.

Finansiranje projektnih aktivnosti iz javnih fondova vrši se posredstvom UNFISCDI sa kojim nadležno ministarstvo zaključuje ugovor i po tom osnovu prenosi Izvršnoj agenciji budžetska finansijska sredstva koja agencija usmerava na korisnike (NIO) prema odobrenim projektima. Ugovor zaključuju nadležni ministar i generalni direktor navedene agencije. Ugovorom se reguliše finansiranje četiri programa:

- naučnoistraživački sistem i to: ljudski resursi (integralno finansiranje), dok se parcijalno finansiraju infrastruktura, centri kompetencije, informatička delatnost, dokumentacija i popularizacija rezultata naučnih istraživanja;
- jačanje kompetencija rumunske ekonomije, kroz finansiranje eksperimentalnih naučnih projekata, pilot projekata, transfera znanja i tehnologija, finansiranje primene programa inovacija i centara kompetencija;
- saradnja u evropskim okvirima i međunarodna saradnja: parcijalno se finansiraju bilateralna i multilateralna istraživanja; integralno se finansiraju projekti u sklopu Horizonta 2020 u kojima učestvuju rumunske naučnoistraživačke organizacije, projekti ERA-NET, EUREKA, EUROSTARS, NATO-STO i

- NATO-SRS i specijalni projekti na osnovu obaveze Rumunije po članu 185 Ugovora sa EU, dok se delimična finansijska podrška daje ostalim projektima međunarodnog karaktera, koji nisu evropski, projektima inovacija koji se realizuju na evropskom prostoru; delimično se finansiraju i premije rumunskim učesnicima i koordinatorima projekata u sklopu Horizonta 2020; i
- osnovna istraživanja i istraživanja graničnih područja nauke koji su Strategijom označeni kao nacionalni prioriteti (finansiraju se integralno).

Obim finansiranja naučne delatnosti javnih instituta iz budžeta regulisan je konkretnije Odlukom Vlade Republike Rumunije br. 134 od 16. 2. 2011. godine o normama za kategorije materijalnih troškova za aktivnosti istraživanja i razvoja i stimulisanje inovacija finansiranih iz budžeta²⁴. Na osnovu zaključenog ugovora o realizaciji naučnog projekta iz budžetskih sredstava nadoknađuju se:

- 1) naknade za istraživače (zarada i drugi adekvatni prihodi, troškovi poreza na dohodak i dobit);
- 2) naknada za troškove istraživanja (kapitalne: oprema, softver i sl.; za potrošna dobra: sirovine, potrošni materijal, gorivo, sadni materijal, energiju, žive organizme korišćene u projektu; za usluge trećim licima: održavanje i popravka zgrada, autorska prava, iznajmljivanje odgovarajuće lokacije, opreme, vozila, transport robe, poštanske i telekomunikacione usluge, finansijsku reviziju projekta; za pristup arhivi, bibliotečkim publikacijama, bazama podataka i sl.; izdaci za objavljivanje, za usluge izrade testova, analizu, merenja, informacione usluge, veštačenja, procene, tehničku pomoć, održavanje opreme, organizovanje naučnih skupova (limitirano do određenog iznosa), za umnožavanje i ostalo;
- 3) putni troškovi (transport, smeštaj, dnevnice, kotizacije za naučne skupove, zdravstveno i putno osiguranje za inostranstvo, vize i sl.); i
- 4) indirektni (režijski) troškovi.

5. Budžet koji se izdvaja za nauku

Sistem naučnoistraživačke delatnosti u Rumuniji, sudeći po izveštaju Evropske komisije za 2016. godinu, slabo je finansiran: u 2014. godini bru-

²⁴ Hotărârea Guvernului nr. 134, din 16 februarie 2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind stabilirea categoriilor de cheltuieli pentru activități de cercetare-dezvoltare și de stimularea inovării, finanțate de la bugetul de stat, *Monitorul oficial*, nr. 137/2011, www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/legislatie-organizare-si-functionare/legislatia-sistemului-de-cercetare/hg-134-2011.pdf, 8. 3. 2018.

to domaći proizvod (BDP) izdvojen za istraživanje i razvoj (GERD) bio je najmanji među svim državama članicama EU (iznosio je 0,38% BDP-a, dok je prosek EU bio 2,03% BDP-a). Uprkos tome što se od 2006. godine stalno planira izdvajanje javnih finansija za istraživanje i razvoju iznosu od 1% BDP-a na godišnjem nivou, realizovane isplate iz budžeta za te namene bile su u proseku tri puta manje od planiranih. Samo nekoliko meseci posle usvajanja Strategije kojom je predviđeno da se za nauku izdvaja 1% BDP-a godišnje, izvršena je u 2015. godini raspodela budžeta za naučnoistraživačku delatnost koji je bio 2,17 puta niži od planiranog²⁵.

Raspodela strukturnih fondova za naučnoistraživačku delatnost i tehničko-tehnološki razvoj iznenađujuće je niska: za period 2007–2013. godine, iz strukturnih fondova pokriveni su troškovi za samo 20% projekata koje je finansirala država, dok se raspodela za naredni period (2014–2020) nije značajno povećavala (predviđena je na nivou od milijardu evra, što je dovoljno za finansiranje 15% naučnoistraživačkih aktivnosti koje bi, prema Planu III, trebalo realizovati do 2020. godine). Prema navedenom izveštaju Evropske komisije, nizak nivo raspodele strukturnih fondova za istraživanja pokazuje nedovoljno političko interesovanje za finansiranje nauke²⁶. Sa druge strane, od raspodele strukturalnih fondova zavisi budućnost fundamentalnih nauka u Rumuniji u kojima se, prema svetskim merilima, postižu vrhunski rezultati, kao npr. u oblasti nuklearne fizike²⁷.

Pokazuje se da u praksi nije održivo do 2020. godine planirano investiranje u nauku iz javnih fondova od 1% BDP-a godišnje: već 2016–2017. godine, sredstva namenjena finansiranju naučne delatnosti blokirana su i smanjena na 0,22 od očekivanih 0,63% na osnovu podzakonskog akta od 20. 3. 2017. godine koji je doneo ministar nadležan za nauku²⁸. „Seču fondova”, pratila je promena pravila finansiranja naučnih projekata i uskraćivanje sredstava za angažovanje stranih stručnjaka radi evaluacije rezultata istraživanja. Zbog toga su rektori četiri najveća univerziteta u Rumuniji (Consortium Universitaria) u aprilu 2017. godine napisali otvoreno pismo nadležnom ministru tražeći da odustane od reforme kojom su, između ostalog, reorganizovana i četiri nezavisna savetodavna

²⁵ R.Gheorghiu *et al.*, 2016, 7.

²⁶ *Ibid.* U izveštaju Evropske komisije, međutim, nije uzeto u obzir da su, u poređenju sa periodom 2005–2008, od 2010. značajno porasli troškovi istraživanja i realizacije tehnološko razvojnih projekata, što dodatno otežava finansiranje naučne delatnosti, kao što ističe Steliana Sandu (S. Sandu, „Main Issues of R&D Financing in Romania”, *Romania Journal of Economics* 1/2010, 128).

²⁷ T. Apateanu, 2015, 13.

²⁸ Svi podzakonski akti kojima se finansira nauka dostupni su na sajtu: www.old.uefiscdi.ro/articole/4589/Contract-institutional-servicii-conducere-programe-PNCDI-III.html. Ugovorom br. 2/2015 o finansiranju projekata od 27. oktobra 2015. utvrđen je budžet od 193.964.430 evra za osam godina i dva meseca istraživanja, <http://uefiscdi.ro/documente-constitutive>, 8. 3. 2018).

veća za: strategiju, fondove, inovacije i etiku. Naučnici su istovremeno upozorili i Udruženje evropskih univerziteta da Rumunija, kao članica EU, ne izvršava obaveze u vezi sa finansiranjem nauke²⁹. Naučnici su ocenili da reformski potezi ministarstva, koji se pravdaju potrebom „optimizacije naučnih aktivnosti”, uštedom vremena i novca i potrebom da se sistem finansiranja nauke dovede u sklad sa ekonomskim mogućnostima zemlje, devalviraju sve ciljeve postavljene Strategijom iz 2014. godine, a to su: finansiranje istraživanja u skladu sa platformom „pametne” specijalizacije, razvoj istraživanja u graničnim oblastima nauka i razvoj interdisciplinarnih istraživanja, tehnoloških klastera i naučnih parkova.

Nivo investicija u istraživanje i razvoj u poslovnom sektoru (BERD) veoma je nizak. U 2014. godini investiranje je, na primer, iznosilo 0,16% BDP-a, što je manje nego ranije (u 2012. iznosilo je 0,19%). Inovira se pretežno u proizvodnim delatnostima (tekstilna industrija, prerada kože, metalurgija), na niskom ili eventualno srednjem inovativnotehnološkom nivou. Nedovoljno je učešće privatnog sektora u finansiranju nauke i inovacija (8,6% od GERD-a u 2012. godini), a mogućnosti za prenošenje znanja u privredu su male³⁰. Niskom stepenu primenjivosti rezultata naučnog istraživanja u privredi doprinosi slabo i nedovoljno dobro definisano povezivanje različitih vrsta NIO i privrede³¹.

Ekonomisti, međutim, upozoravaju da se nivo ulaganja u nauku meri isključivo preko kvantifikativnih indikatora kao što su GERD i BERD, koji nisu dovoljni da se ustanovi u kom obimu su realno postignuti ciljevi finansiranja naučnoistraživačkog sektora; navodi se da je poslednjih godina Rumunija potrošila na desetine milijardi evra za brojne i raznovrsne istraživačke projekte čija primenljivost u praksi, relevantnost i korisnost često nisu dokazane³².

Uočljiv je paradoks da je sadašnja stopa rasta finansiranja naučnih delatnosti niža nego ranije, budući da su, u periodu od 2000. do 2008. godine, kada je bilo potrebno da se Rumunija uključi u Evropski istraživački prostor i postane punopravna članica Evropske unije, ulaganja u naučna istraživanja rasla iz godine u godinu. Na primer, 2000. godine je za finansiranje naučnoistraživačkih delatnosti bilo izdvojeno 0,37% BDP-a, 2004. 0,51% BDP-a, a 2008. 0,58% BDP-a, ali je svetska finansijska kriza prekinula pozitivni trend, tako da je već 2009. i 2010. godine značajno opao nivo finansiranja (od 0,86% planiranog BDP-a isplaćena

²⁹ F. Zubascu, „University heads decry government reforms to science in Romania”, *Science Business*, 1. jun 2017, <http://sciencebusiness.net/news/80307/University-heads-decry-government-reforms-to-science-in-Romania>.

³⁰ R. Gheorghiu *et al.*, 2016, 9.

³¹ Preporučuje se promena pravnog okvira, uvođenje finansijskih stimulacija i podsticaja za inovativne aktivnosti u preduzećima (S. Sandu, I. Anghel, „New challenges for R&D and Innovation in Romania”, *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica* 14/2012, 5.

³² S. Sandu, I. Anghel, 2012, 4.

je jedva polovina sredstava, dok je 2011. izdvajanje za nauku iznosilo 0,48% BDP-a, a 2012. 0,49%, što je u tom trenutku bilo četiri puta niže od proseka u EU, koji je iznosio 2,03% godišnjeg bruto društvenog proizvoda)³³. Naglo smanjenje finansiranja nepovoljno je uticalo na rad NIO (odlaganje ili prekid istraživanja, neiskorišćenost izgrađene naučnoistraživačke infrastrukture, osipanje ljudskih resursa, smanjenje nivoa naučnoistraživačkih aktivnosti) i generalno je pogoršalo stanje u naučnoistraživačkoj delatnosti zato što je, zbog visoke nezaposlenosti od školovanog naučnog kadra, došlo do „odliva mozgova“³⁴.

Stanje u naučnoistraživačkoj delatnosti pogoršava fragmentarna politika istraživanja, razvoja i inovacija i nedovoljno fleksibilna organizacija upravljanja sektorom nauke, u kome ministarstvo nadležno za nauku svoju ulogu ostvaruje preko Nacionalnog autoritativnog tela za naučna istraživanja i inovacije, koji koordinira sprovođenje Strategije, dok druga dva savetodavna tela (Savetodavni odbor za istraživanje, razvoj i inovacije – ABRDI i Nacionalni savet za naučna istraživanja – NCRS) imaju veoma ograničena ovlašćenja u usmeravanju finansijskih sredstava za nauku i, osim toga, neusklađeno deluju³⁵. U sadašnjoj nepovoljnoj situaciji predlažu se, sa jedne strane, mere za bolje finansijsko upravljanje i kontrolu troškova kako bi se sprečio gubitak resursa, a sa druge strane, uspostavljanje pravnog okvira za intenzivniju saradnju NIO i privrednih subjekata, kao i primena finansijskih podsticaja kako bi se privatni sektor motivisao da više investira u naučno istraživačke delatnosti³⁶. Primeri iz prošlosti pokazuju da bi to bilo moguće postići, jer je 1994. godine privatni sektor uplaćivao preko 23,1% od ukupnog iznosa sredstava u jedinstveni državni fond za nauku³⁷.

Veliki problem za Rumuniju jeste kako da uskladi stopu izdvajanja za naučnoistraživačku delatnost sa prosečnom stopom u Evropskoj uniji. Prema strategijama finansiranja naučnog razvoja i inovacija u okviru Horizonta 2020. planira se da stopa izdvajanja za nauku u EU 2000. godine dostigne 3% bruto domaćeg proizvoda. Štaviše, to je jedan od pet najvažnijih strateških ciljeva

³³ S. Sandu, 2010, 129, 135; T. Apateanu, 2015, 11–12, D. Dimitriu, 176.

³⁴ Prema podacima Svetske banke iz 2011. godine, Rumunija je imala jednu od najvećih naučnih „dijaspora“ među zemljama EU, koju je činilo 15.000 istraživača zaposlenih u inostranstvu (R. Gheorghiu *et al.*, 2016, 7, 12; T. Apeteanu, 2015, 12). Stopa istraživača (broj stalno zaposlenih istraživačana 100 stanovnika) je 2012. opala na 0,75 u poređenju sa prosekom Evropske unije koji je iznosio 3,16 (T. Apeteanu, 2015, 11). Istovremeno, u zemlji u kojoj se nedovoljno finansira nauka i iz koje masovno odlaze (nezaposleni) istraživači i dalje se u fundamentalnim naukama (matematici, statistici, nuklearnoj fizici i drugim prirodnim naukama), kao i u tehnološkim inovacijama, naročito u vezi sa bezbednošću interneta, ostvaruju vrhunski rezultati svetskih razmera.

³⁵ R. Gheorghiu *et al.*, 2016, 9.

³⁶ S. Sandu, I. Anghel, 2012, 5.

³⁷ S. Sandu, „Industrial R & D Reform in Romania”, in: *Transforming Science and Technology Systems – the Endless Transition?* (eds. W. Meske, J. Mosoni-Fried, H. Etzkowitz, G. Nesvetailov), IOS press, Onmsha, Amsterdam–Berlin 1998, 247.

Evropske unije za 2020. godinu, budući da ulaganje u nauku, tehnološki razvoj i inovacije treba da podstakne ekonomski rast, konkurentnost i konvergenciju privreda zemalja članica. Rumunija prihvata politiku naučnotehnološkog razvoja EU i planira da do 2020. godine postigne da izdvajanja za nauku dostignu 2% BDP-a (1% iz javnih sredstava, a 1% iz privatnog sektora). Cilj je veoma ambiciozan i teško se može postići, upozoravaju ekonomisti, s obzirom na to što postoji nedovoljna politička podrška, što su ulaganja iz privatnog sektora konstantno na niskom nivou, a rezultati istraživanja kojima su praćeni trendovi finansiranja nauke u periodu od 2005. do 2012. godine (Goschin, Sandu, 2015) pokazuju da pri zadržanom niskom nivou naučnoistraživačkih aktivnosti i ulaganja u nauku Rumunija godinama neće moći da dostigne prosečne stope u Evropskoj uniji³⁸.

6. Položaj društvenih nauka

Reforme sistema nauke do kojih je u Rumuniji došlo posle 2000. godine bile su naročito značajne za društvene nauke. Umesto dugogodišnjeg preovlađujućeg apologetskog pristupa istraživanju, koji je u komunizmu bio praktikovan pedeset godina, valjalo je brzo se prilagoditi novim prioritetima koji podrazumevaju da istraživanja budu objektivna i primenljiva, usmerena na postizanje merljivih rezultata. Istraživači u društvenim naukama su se vrlo brzo privikli na nove zahteve, tako da se između društvenih i prirodnih nauka nije javila podvojenost.³⁹

Strategijom su definisane pojedine oblasti koje mogu biti predmet istraživanja društvenih nauka (povećanje nivoa znanja, jačanje privrede Rumunije, podizanje kvaliteta života), ali je mnogo više označenih prioriteta koji se postižu istraživanjima u oblastima prirodnih nauka. Zato se sredstva namenjena finansiranju projekata usmeravaju većim delom na prirodne, a manjim delom na društvene nauke. Strategijom je predviđeno da se konsenzusom utvrđuju nacionalni interesi za istraživanja u domenu društvenih nauka, tako da su istraživači prinuđeni da lobiraju kako bi njihovi projekti, kao nacionalno značajni, bili prihvaćeni na konkursu⁴⁰.

Realizacijom projekata usmerenih na podizanje kvaliteta života u društvu treba da se dâ doprinos prepoznavanju društvenih potreba (u celoj Rumuniji,

³⁸ S. Sandu, I. Anghel, 2012, 4. Prema pesimističkoj varijanti, nužna stopa rasta iznosi 30 godina da bi Rumunija dostigla nivo proseka u EU, i to pod pretpostavkom da se godišnje učestvostruče ulaganja u investicije (Z. Goschin, S. Sandu, G.-G. Goschin, „How Soon Could Romania Close the R&D Gaps against EU-28?”, *Procedia Economics and Finance*, 2015, 165).

³⁹ D. Dumitresku, 2010, 167, 169.

⁴⁰ D. Dumitresku, 2010, 174.

u regionu ili u lokalnoj zajednici), razvijanju socijalnih veza ili delotvornih javnih politika u oblasti zdravstva, životne sredine, upravljanja zemljištem i korišćenja nacionalnih resursa. Podrazumeva se da su NIO iz oblasti društvenih nauka u takvom sistemu, kakav je osmišljen 2014. godine saglasno politici EU, mogle da dobiju finansijsku podršku za projekte nacionalnog značaja ili međunarodne projekte, pod uslovom da se njihovom realizacijom proširuju saznanja u naučnoj oblasti kojom se bave ili u srodnim naukama. Takvi projekti bili su prevashodno usmereni na društvene i ekonomske promene koje Rumunija treba da postigne kao članica Evropske unije ili na jačanje kompetitivnosti rumunske privrede i delotvornih javnih politika u naročitim oblastima društvenog života, koje su označene kao nacionalni prioriteti⁴¹.

U pogledu finansiranja fundamentalnih istraživanja iz oblasti društvenih nauka (književnosti, istorije, arheologije i sl.) veoma je važna uloga Akademije nauka Rumunije, njenih instituta ili centara. Predsednik rumunske Akademije Ionel Haiducje ukazao je u svom govoru, između ostalog, na ulogu koju Akademija ima u izradi Strategije i u realizaciji projekata od nacionalnog značaja u oblasti nauke i kulture Rumunije⁴².

7. Zaključak

Rumunija se suočava sa teškoćama u nastojanju da unapredi sistem finansiranja naučne delatnosti, budući da se on gotovo isključivo zasniva na javnom finansiranju. Sistem naučnoistraživačkih organizacija je nedovoljno integrisan, sa neadekvatnom istraživačkom infrastrukturom. Fragmentarno je i institucionalno okruženje naučnoistraživačke delatnosti jer se javne NIO nalaze u sastavu različitih ministarstava. Nedostaje međusobno partnerstvo između samostalnih instituta, univerziteta i naučnoistraživačkih jedinica pri preduzećima, kao što nema ni dovoljne koordinacije u politici inovacija. Saradnja javnih NIO i univerziteta sa privredom je nedovoljna, dok je interes privatnog sektora da ulaže u naučnoistraživačku delatnost mali. Tokom 2015. godine kreiran je normativni okvir za podsticaj inovacijama i primenu naučnih rezultata u privredi, ali je veliko pitanje da li će se postići značajniji rezultati, jer se tokom 2016. i 2017. nastavilo sa smanjenim obimom finansiranja naučnoistraživačke delatnosti. Ekonomski pokazatelji upozoravaju da Rumunija po ulaganju u nauku sve više zaostaje za prosekom EU. Smanjeno projektno finansiranje utiče i na društvene nauke. Utoliko je značajnije što Akademija nauka Rumunije finansira pojedina fundamentalna istraživanja iz svih nauka, pa i društvenih. Primer Rumunije, u kojoj se, od

⁴¹ D. Dumitresku, 2010, 167–168.

⁴² Izvor: <http://haga.mae.ro/en/romania-news/1546>

izbijanja krize 2009. za nekoliko godina promenilo osam resornih ministara, a da reforma nauke nije dala rezultate, pokazuje koliko je teško reorganizovati sistem naučnoistraživačke delatnosti i uspostaviti model finansiranja koji bi trebalo da omogući nesmetani razvoj nauke, u skladu sa politikom Evropske unije.

Natasa Mrvic Petrovic, Ph.D.

Principal Research Fellow

Institute of Comparative law, Belgrade

FINANCING SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITY IN ROMANIA

Summary

This paper analyzes the scientific research and development (R & D) activity and science financing system in Romania. The main source of science funding is public funds. Science investments are based on the project funding model. Research priorities are determined in accordance with the science development policy. The priorities are mostly in the field of natural sciences and more funds are allocated for these branches of science. As far as social sciences are concerned, project-funded programs of national importance are aimed at strengthening the Romanian economy and improving the living conditions. Fundamental research is funded through the Romanian Academy of Sciences. After the initial success in the reform of R & D activity in the period from 2000 to 2007, which resulted in the increased volume of science investments, from 2008, the investments in science in Romania have decreased. In 2017, the volume of funding for science was several times lower than the EU average. Other problems that undermine the reform of R & D activity include: an overly fragmented system of scientific research organizations, insufficient links between science and the economy, and a low level of innovation. The main consequences of that are the human resources drain and the overall system inefficiency, which seriously undermines the achievement of the EU 2020 goals.

Key words: *scientific research activity, science financing, social sciences, Romania.*